

Lect. univ. dr. GHEORGHE - IULIAN IONIȚĂ

DREPT PENAL

– PARTEA SPECIALĂ –

II

**ANALIZA DISPOZIȚIILOR ACTUALULUI ȘI VIITORULUI
COD PENAL AL ROMÂNIEI**

– PE ÎNȚELESUL STUDENȚILOR –

Universul Juridic
București

- 2012 -

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2011, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IONIȚĂ, GHEORGHE-IULIAN

**Drept penal - partea specială II : analiza dispozițiilor
actualului și viitorului Cod penal al României - pe înțelesul
studenților / Gheorghe-Iulian Ioniță. - București : Universul
Juridic, 2012**

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-794-3

343(498)

CUVÂNT ÎNAINTE

De ce „Drept penal – partea specială – pe înțelesul studenților”?

La prima vedere, poate părea hilară o astfel de abordare, dar ... Este tragic faptul că studenții (pentru că lor li se adresează, în special), ajung în anul III, fără a avea clarificate noțiunile (cei care au și „reușit” să le asimileze) de Drept penal - partea generală, și se „trezesc” că trebuie să facă o analiză a unei infracțiuni și nu știu cu ce să „înceapă” și unde să „termine”.

După 15 ani de activitate didactică (predare/seminarizare a disciplinelor Drept penal - partea specială și Dreptul mediului), dar și de activitate practică (asistare/reprezentare și în cauze penale), am „înțeles” că trebuie „nuanțată” abordarea predării/seminarizării problematicii teoretice (și a Dreptului penal - partea specială) de o manieră mai „facilă” înțelegerii.

De regulă, studenții își „scuză” lipsa/înțelegerea greșită a noțiunilor și „acuză” faptul că explicațiile prezentate în cursuri/tratate de specialitate sunt prea „stufoase” sau că nu sunt „sistematizate” ...

Având în vedere politica de „învățare centrată pe student”, dar (mai ales) faptul că s-ar „impune” metode „moderne” de predare/seminarizare (gen proiecție de ... „diapozitive”) care să „înlocuiască” metodele „învechite” (dar care și-au verificat eficiența), am „hotărât”, la insistența studenților, să „transpun” pe hârtie/în format digital, ce ei analizau (împreună cu mine) pe tablă (la propriu, pentru că așa au învățat „penalul special”).

Lucrarea am structurat-o conform programei analitice a disciplinei Drept penal - partea specială, de la Facultatea de Drept din cadrul Universității Româno-Americane (disciplina fiind studiată, în anul III, pe parcursul a două semestre, ca două discipline distincte, Drept penal - partea specială 1 și Drept penal - partea specială 2).

Prima (Drept penal - partea specială - I) este structurată în două părți. În prima parte, am realizat o analiză a infracțiunii, în general, explicând „structura”/„modelul” de analiză a oricărei infracțiuni și încercând „sistematizarea”/„concentrarea” noțiunilor/explicațiilor din cadrul acesteia/acestuia (începând cu obiectul juridic și terminând cu epuizarea infracțiunii). În partea a doua, am analizat infracțiunile prevăzute în Titlurile I-V ale Părții speciale a Codului penal, pe „structura”/„modelul” de analiză prezentată/prezentat în prima parte a volumului I.

În prezenta (Drept penal - partea specială - II), am analizat infracțiunile prevăzute în Titlurile VI-XI ale Părții speciale a Codului penal, pe aceiași/același „structură”/„model” de analiză prezentată/prezentat în prima parte.

De precizat faptul că, fără a afecta conținutul științific al lucrării, am renunțat la teoretizările excesive, preferând să prezint, în cuprinsul analizei infracțiunilor prevăzute în Partea specială a Codului penal, explicațiile „esențiale”, iar în subsolul acesteia, explicațiile „suplimentare”. Am adoptat această abordare, pornind de la cele mai sus sesizate dar și de la realitatea că studenții (marea majoritate) se pregătesc să devină practicieni (nu teoreticieni) ai dreptului. De asemenea, chiar dacă analiza infracțiunilor este realizată conform dispozițiilor Codului penal în vigoare, am făcut referire și la dispozițiile corespondente din viitorul Cod penal.

Dacă am procedat corect, și demersul își va dovedi utilitatea, va hotărî timpul și cei cărora le este adresată.

Autorul

TITLUL VI

**INFRAȚIUNI CARE ADUC
ATINGERE UNOR ACTIVITĂȚI DE
INTERES PUBLIC SAU ALTOR
ACTIVITĂȚI REGLEMENTATE DE
LEGE**

CAPITOLUL I

**INFRAȚIUNI DE SERVICIU SAU ÎN
LEGĂTURĂ CU SERVICIUL**

ABUZUL ÎN SERVICIU CONTRA INTERESELOR PERSOANELOR (art. 246 C.pen.) ¹			
CONȚINUT LEGAL		Fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o vătămare intereselor legale ale unei persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.	
CONȚINUT CONSTITUTIV	OBIECT	juridic	<i>în principal: relațiile sociale care asigură ocrotirea activităților de interes public/altor activități reglementate de lege, respectiv normala desfășurare a activității instituțiilor/unităților publice/private prin îndeplinirea corectă a atribuțiilor de serviciu²</i> <i>în subsidiar: relațiile sociale care asigură ocrotirea persoanei/patrimoniului, respectiv interesele legale ale acesteia</i>
		material	<i>în principal: nu este prezent întrucât valoarea socială ocrotită nu se exprimă printr-o entitate materială³</i> <i>în subsidiar: bunul⁴ care materializează interesul legal al persoanei</i>
	SUBIECT	activ	<i>autor: calificat - pe lângă condițiile generale pentru a răspunde penal, persoana fizică trebuie să fie funcționar⁵</i> <i>participația: posibilă sub toate formele⁶</i>
		pasiv	<i>în principal: instituția/unitatea în serviciul căreia exercită însărcinarea</i> <i>în subsidiar: persoana fizică/juridică al cărei interes a fost vătămat⁷</i>

¹ în art. 297 din *viitorul C.pen.*, „abuzul în serviciu”, legiuitorul a înțeles să sistematizeze cele trei forme ale abuzului în serviciu, cu următorul conținut „(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngreunează exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA”.

² această infracțiune are caracter subsidiar în raport cu alte infracțiuni care pot fi comise de către funcționari și care constau tot într-o încălcare a atribuțiilor de serviciu ale acestora, dar care (încălcări) sunt particularizate prin acte de conduită precis determinate și descrise de norma de incriminare (indiferent că sunt sistematizate în cadrul infracțiunilor de serviciu sau al altor infracțiuni); cu alte cuvinte, în concret, o încălcare a atribuțiilor de serviciu va constitui abuz în serviciu (contra intereselor persoanelor/publice) numai dacă acel act de conduită nu este incriminat, în special, într-o altă normă.

³ opinia majoritară susținută în doctrină este în sensul că, în situația în care actul de conduită se exercită asupra unui bun, în materialitatea lui, acela ar putea constitui obiect material al acestei infracțiuni; trebuie avut în vedere faptul că, în situația în care se produce o pagubă efectivă, această infracțiune va putea intra în concurs cu o infracțiune contra patrimoniului sau, având în vedere caracterul subsidiar al acesteia, fapta comisă de funcționar va constitui o altă infracțiune (de serviciu sau din altă categorie de infracțiuni).

⁴ în situația în care actul de conduită se exercită, în concret, asupra unui bun care materializează un interes legal al persoanei.

⁵ potrivit art. 147 alin. 1 C.pen., prin „funcționar public” se înțelege „orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost învestită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referă art. 145”; potrivit alin. 2 al aceluiași articol, prin „funcționar” se înțelege „persoana menționată în alin. 1, precum și orice salariat care exercită o însărcinare în serviciul unei alte persoane juridice decât cele prevăzute în acel alineat”.

⁶ în cazul coautoratului, toți trebuie să aibă calitatea prevăzută de norma de incriminare pentru autor și actul trebuie să cadă în sarcina tuturor (comisie/colectiv/echipă de examinare/control/aprobare, etc.).

⁷ cu excepția organelor/instituțiilor de stat sau a unităților prevăzute la art. 145 C.pen., întrucât fapta ar constitui abuz în serviciu contra intereselor publice.

LATURĂ OBIECTIVĂ	element material	<i>inațiune: nu îndeplinește</i> <i>acțiune: îndeplinește defectuos</i> „neîndeplinirea” presupune omiterea/neefectuarea actului ⁸ „îndeplinirea defectuoasă” presupune realizarea actului în alte/alt condiții/termen
	cerințe	neîndeplinirea/îndeplinirea defectuoasă a actului <u>trebuie să se facă în exercițiul atribuțiilor de serviciu</u> ale funcționarului
	urmare imediată	în principal: crearea unei stări de pericol pentru normala desfășurare a activității instituției/unității în serviciul căreia exercită însărcinarea ⁹ în subsidiar: (rezultat) vătămarea ¹⁰ intereselor legale ¹¹ ale persoanei respective
	legătură de cauzalitate	<i>rezultă din materialitatea faptei - ex re</i>
LATURĂ SUBIECTIVĂ	element subiectiv	<i>intenția, sub ambele forme (directă și indirectă)¹²</i>
	cerințe	nu sunt prevăzute
FORME	acte pregătitoare	<i>posibile, în cazul actelor comise</i>
	tentativă	<i>posibilă, sub forma întreruptă, cu excepția cazului în care fapta se realizează printr-o inacțiune</i> <i>nu se pedepsește</i>
	consumare	<i>momentul producerii vătămării intereselor legale ale persoanei respective - <u>momentul creării stării de pericol</u></i>
	epuizare	activitatea infracțională poate continua în timp și după consumare îmbrăcând forma <i>infracțiunii continue</i> cât și <i>continue</i>

⁸ termenul „act” folosit în norma de incriminare are sensul de operațiune ce trebuie efectuată potrivit „însărcinării” primite, nu doar de înscris.

⁹ dacă s-au produs consecințe deosebit de grave, fapta va constitui abuz în serviciu în formă calificată; potrivit **art. 146 C.pen.**, prin „consecințe deosebit de grave” se înțelege „o pagubă materială mai mare de 200.000 lei sau o perturbare deosebit de gravă a activității, cauzată unei autorități publice sau oricăreia dintre unitățile la care se referă art. 145, ori altei persoane juridice sau fizice”; potrivit **art. 183 din viitorul C.pen.**, prin „consecințe deosebit de grave” se înțelege „o pagubă materială mai mare de 2.000.000 lei”.

¹⁰ vătămarea poate fi materială sau morală (a se vedea și art. 24 alin. 1 C.pr.pen.).

¹¹ „**interesul legal**” presupune dorința/preocuparea/nevoia de a satisface/obține/acoperi anumite nevoi/avantaje/trebuințe care sunt recunoscute și protejate prin acte normative.

¹² expresia „**cu știință**” nu califică intenția ci doar stabilește intenția, ca formă a vinovăției, în cazul inacțiunii; dacă actul nu a fost îndeplinit din culpa funcționarului, fapta va constitui infracțiune de neglijență în serviciu, dacă sunt îndeplinite cerințele acolo prevăzute.

ABUZUL ÎN SERVICIU CONTRA INTERESELOR PUBLICE (art. 248 C.pen.) ¹³		
CONȚINUT LEGAL		Fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 sau o pagubă patrimoniului acesteia se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.
CONȚINUT CONSTITUTIV	OBIECT	<p><i>în principal: relațiile sociale care asigură ocrotirea activităților de interes public/altor activități reglementate de lege, respectiv normala desfășurare a activității instituțiilor/unităților publice/private prin îndeplinirea corectă a atribuțiilor de serviciu¹⁴</i></p> <p><i>în subsidiar: relațiile sociale care asigură ocrotirea activităților de interes public/altor activități reglementate de lege, respectiv normala desfășurare a activității unităților la care se referă art. 145 C.pen.</i></p>
	material	<p><i>în principal: nu este prezent întrucât valoarea socială ocrotită nu se exprimă printr-o entitate materială¹⁵</i></p> <p><i>în subsidiar: bunul din patrimoniul unității</i></p>
SUBIECT	activ	<p><i>autor: calificat - pe lângă condițiile generale pentru a răspunde penal, persoana fizică trebuie să fie funcționar¹⁶</i></p> <p><i>participația: posibilă sub toate formele¹⁷</i></p>
	pasiv	<p><i>în principal: instituția/unitatea în serviciul căreia exercită însărcinarea</i></p> <p><i>în subsidiar: organul/instituția de stat sau unitatea la care se referă art. 145 C.pen.¹⁸</i></p>

¹³ în art. 297 din *viitorul C.pen.*, „abuzul în serviciu”, legiuitorul a înțeles să sistematizeze cele trei forme ale abuzului în serviciu, cu următorul conținut „(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngreudește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA”.

¹⁴ a se vedea explicațiile de la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

¹⁵ idem.

¹⁶ idem.

¹⁷ idem.

¹⁸ în caz contrar, fapta ar constitui abuz în serviciu contra intereselor persoanelor; potrivit art. 145 C.pen., prin termenul „public” se înțelege „tot ce privește autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public, administrarea, folosirea sau exploatarea bunurilor proprietate publică, serviciile de interes public, precum și bunurile de orice fel care, potrivit legii, sunt de interes public”.

LATURĂ OBIECTIVĂ	element material	<i>inacțiune: nu îndeplinește acțiune: îndeplinește defectuos</i> „neîndeplinirea” presupune omiterea/neefectuarea actului ¹⁹ „îndeplinirea defectuoasă” presupune realizarea actului în alte condiții/termen
	cerințe	neîndeplinirea/îndeplinirea defectuoasă a actului <u>trebuie să se facă în exercițiul atribuțiilor de serviciu</u> ale funcționarului
	urmare imediată	<i>în principal: crearea unei stări de pericol</i> pentru normala desfășurare a activității instituției/unității în serviciul căreia exercită însărcinarea ²⁰ <i>în subsidiar: (rezultat) tulburarea²¹ însemnată a bunului mers</i> al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 sau <i>paguba²²</i> în patrimoniului acesteia
	legătură de cauzalitate	<i>rezultă din materialitatea faptei - ex re</i>
LATURĂ SUBIECTIVĂ	element subiectiv	<i>intenția</i> , sub ambele forme (<i>directă și indirectă</i>) ²³
	cerințe	nu sunt prevăzute
FORME	acte pregătitoare	<i>posibile</i> , în cazul actelor comise
	tentativă	<i>posibilă</i> , sub <u>forma întreruptă</u> , cu excepția cazului în care fapta se realizează printr-o inacțiune <i>nu se pedepsește</i>
	consumare	<i>momentul producerii tulburării/pagubei - <u>momentul creării stării de pericol</u></i>
	epuizare	activitatea infracțională poate continua în timp și după consumare îmbrăcând forma <i>infracțiunii continue</i> cât și <i>continue</i>

¹⁹ a se vedea explicațiile de la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

²⁰ a se vedea explicațiile de la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

²¹ „*tulburarea*” presupune o atingere/afectare/perturbare a activității unității respective; norma de incriminare condiționează această perturbare să fie „însemnată”, respectiv să fie de o gravitate semnificativă, dar să nu fie o perturbare deosebit de gravă, pentru că (astfel) fapta va constitui abuz în serviciu în formă calificată.

²² paguba produsă efectiv trebuie să fie inferioară valorii de 200.000 lei, în caz contrar fapta va constitui abuz în serviciu în formă calificată.

²³ a se vedea explicațiile de la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

ABUZUL ÎN SERVICIU PRIN ÎNGRĂDIREA UNOR DREPTURI (art. 247 C.pen.) ²⁴	
CONȚINUT LEGAL	Îngrădirea, de către un funcționar public, a folosinței sau a exercițiului drepturilor unei persoane ori crearea pentru aceasta a unei situații de inferioritate pe teme de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, convingeri, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.
CONȚINUT CONSTITUTIV	OBIECT
	juridic
material	<p><i>în principal: relațiile sociale care asigură ocrotirea activităților de interes public/altor activități reglementate de lege, respectiv normala desfășurare a activității instituțiilor/unităților publice/private prin îndeplinirea corectă a atribuțiilor de serviciu</i></p> <p><i>în subsidiar: relațiile sociale care asigură ocrotirea persoanei/patrimoniului, respectiv egalitatea în drepturi și interesele legale ale acesteia</i>²⁵</p>
	<p><i>în principal: nu este prezent întrucât valoarea socială ocrotită nu se exprimă printr-o entitate materială</i>²⁶</p> <p><i>în subsidiar: bunul</i>²⁷ care materializează interesul legal al persoanei</p>

²⁴ în art. 297 din viitorul C.pen., „abuzul în serviciu”, legiuitorul a înțeles să sistematizeze cele trei forme ale abuzului în serviciu, cu următorul conținut „(1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. (2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngreădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe teme de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA”.

²⁵ potrivit art. 16 alin. (1) din Constituția României, „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”; potrivit art. 1 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000, „Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi: a) dreptul la un tratament egal în fața instanțelor judecătorești și a oricărui alt organ jurisdicțional; b) dreptul la securitatea persoanei și la obținerea protecției statului împotriva violențelor sau maltratărilor din partea oricărui individ, grup sau instituție; c) drepturile politice, și anume drepturile electorale, dreptul de a participa la viața publică și de a avea acces la funcții și demnități publice; d) drepturile civile, în special: (i) dreptul la libera circulație și la alegerea reședinței; (ii) dreptul de a părăsi țara și de a se întoarce în țară; (iii) dreptul de a obține și de a renunța la cetățenia română; (iv) dreptul de a se căsători și de a-și alege partenerul; (v) dreptul de proprietate; (vi) dreptul la moștenire; (vii) dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie; (viii) dreptul la libertatea de opinie și de exprimare; (ix) dreptul la libertatea de întrunire și de asociere; (x) dreptul de petiționare; e) drepturile economice, sociale și culturale, în special: (i) dreptul la muncă, la libera alegere a ocupației, la condiții de muncă echitabile și satisfăcătoare, la protecția împotriva șomajului, la un salariu egal pentru muncă egală, la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare; (ii) dreptul de a înființa sindicate și de a se afilia unor sindicate; (iii) dreptul la locuință; (iv) dreptul la sănătate, la îngrijire medicală, la securitate socială și la servicii sociale; (v) dreptul la educație și la pregătire profesională; (vi) dreptul de a lua parte, în condiții de egalitate, la activități culturale și sportive; f) dreptul de acces la toate locurile și serviciile destinate folosinței publice”.

²⁶ a se vedea explicațiile de la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor.

²⁷ idem.